

Bukaresztańska Deklaracja Dzieci dotycząca Partycypacji Dzieci w Podejmowaniu Decyzji na Szczeblu Krajowym oraz UE

Projekt - do zatwierdzenia w trakcie Szczytu Dzieci, 5-7 maj 2019, Bukareszt

Dzieci z całej Unii Europejskiej zebrały się w Bukareszcie, po to, by wyrazić swoje zaangażowanie i wezwać przywódców Krajów Członkowskich oraz Unii Europejskiej do tego, aby partycypacja dzieci stała się rzeczywistością i priorytetem.

Naszym marzeniem jest Wspólnota Europejska, która umożliwi i zachęca dzieci do angażowania się w procesy decyzyjne. Dlaczego? Ponieważ chcemy, aby konsultowano z nami kwestie, które bezpośrednio dotyczą naszego życia, zarówno jako obywatele naszych krajów, jak i Europejczyków. Ponieważ stanowimy znaczną część europejskiej populacji i piszemy naszą własną historię poprzez demonstracje, zabieranie głosu i wystąpienia. Ponieważ, nasze opinie, uczucia i głosy formują się dziś. Jesteśmy częścią teraźniejszości, tak jak roślina w nasionku na wiosnę, zanim rozkwitnie z niej kwiat. Chcemy żyć w Europie, która wymaga naszego zaangażowania w proces podejmowania decyzji i która je docenia.

Kontekst

Upłynęło trzydzieści lat od uchwalenia Konwencji o prawach dziecka. Artykuł 12 tego dokumentu stanowi o prawie wszystkich dzieci do bycia wysłuchanymi i nadania ich opiniom należytej wagi zgodnie z ich wiekiem i dojrzałością.

Artykuł 24 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej¹ uznaje prawo dziecka do bycia wysłuchanym, a dokument „Zalecenia Komisji Europejskiej: Inwestowanie w Dzieci – przerwanie cyklu marginalizacji”² zawiera apel o ustanowienie mechanizmu promującego partycypację dzieci w podejmowaniu decyzji, które mają wpływ na ich życie.

„Ocena legislacji, polityki i praktyki partycypacji dzieci w Unii Europejskiej” opublikowana przez Komisję Europejską w 2015 roku zawiera wniosek, że „rozwiązania legislacyjne dotyczące partycypacji dzieci różnią się znacząco w obrębie UE” oraz zwraca uwagę na „lukę, która często występuje pomiędzy prawem a praktyką”.

Badanie Europe Kids Want³, przeprowadzone przez Eurochild oraz UNICEF w roku ubiegłym, w ramach którego zebrano odpowiedzi ponad 20.000 dzieci z całej UE, pokazało, że jedynie 43% dzieci uważa, że dzięki UE ich życie jest lepsze. W odniesieniu do partycypacji, jedynie 14,6% dzieci ma odczucie, że dorośli słuchają ich opinii podczas podejmowania decyzji w szkole, a mniej niż 8 % jest przekonana, że dorośli liczą się z ich zdaniem przy decyzjach dotyczących życia w lokalnej społeczności.

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012P/TXT&from=EN>

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013H0112&from=EN>

³ https://www.eurochild.org/fileadmin/public/05_Library/Thematic_priorities/05_Child_Participation/Eurochild/Europe_Kids_Want_Brochure.pdf

W trakcie rumuńskiej Prezydencji w Radzie Unii Europejskiej, w pierwszej połowie 2019 roku, podejmowane są kluczowe decyzje dotyczące przyszłości Europy, które ukształtują najbliższą dekadę UE. W najbliższym czasie odbędą się także wybory do nowego Parlamentu Europejskiego oraz powołana zostanie nowa Komisja Europejska.

Inicjatywa ta ma swoje początki w Rumuńskiej Radzie Dzieci - grupie przewodzonej przez dzieci i składającej się z dzieci w różnym wieku, pochodzących z różnych części kraju zarówno ze wsi jak i miast, wychowujących się w rodzinach jak i tych, którym opiekę zapewnia państwo, o różnych korzeniach etnicznych oraz różnych doświadczeniach z partycypacją. Dla niektórych z nich to był pierwszy raz, kiedy ich głos dotarł do decydentów. Kontaktowaliśmy się online oraz osobiście, konsultowaliśmy się z jak największą liczbą dzieci na szczeblu krajowym w większości krajów UE. Jesteśmy obywatelami naszych państw i jako grupa obywateli poniżej 18 roku życia stanowimy 1/5 populacji całej Unii Europejskiej. Domagamy się, by nasz głos został wysłuchany i uwzględniony, a także zobowiązujemy się, że będziemy aktywnie uczestniczyć w budowaniu przyszłości UE wspólnie z Wami.

Wyzwanie

Partycypacja rozpoczyna się już od najmłodszych lat w rodzinie. Rodzice i opiekunowie powinni wspierać nas w budowaniu niezależności oraz poczucia zaufania do siebie samych na równi z uświadamianiem nam konsekwencji naszych działań. Buduje to nasze zaangażowanie w procesy podejmowania decyzji, a także pomaga nam zrozumieć czego dotyczy dana decyzja i jaki będzie miała na nas wpływ. Rodzice i opiekunowie powinni mieć możliwości, by zachęcać nas do angażowania się w życie społeczne i domagać się, by nasze opinie zostały wysłuchane, docenione i wzięte pod uwagę.

Szkoła jest miejscem, gdzie otrzymujemy informacje, nabywamy wiedzę i rozwijamy umiejętności. Dlatego wierzymy, że powinna ona stać się miejscem, gdzie uczymy się o partycypacji i możemy ją egzekwować w praktyce. Nastąpi to wówczas, gdy będziemy w szkole angażowani w proces edukacji w roli partnera.

Powinniśmy wszyscy mieć prawo do partycypacji, bez względu na wiek, płeć, pochodzenie, tożsamość i zdolności. Powinniśmy się uczyć jak możemy uczestniczyć w życiu społecznym i jak możemy wspierać siebie nawzajem w środowisku, które jest przygotowane do wysłuchania wszystkich dzieci. Powinny zostać stworzone możliwości, które będą zachęcać i wspierać partycypację dzieci z grup szczególnie wrażliwych, których głos najczęściej nie jest słyszany.

Umiejętność partycypacji, którą możemy rozwijać w rodzinie i szkole powinna być następnie wykorzystana w naszych społecznościach. Żadna struktura publiczna nie jest ani zbyt mała, ani zbyt duża by nas angażować; każdy dotyczący nas problem może być przełożony na język przyjazny dzieciom i dostosowany tak byśmy mogli go zrozumieć i wyrazić naszą opinię.

Mamy świadomość, że istnieje już szereg struktur i możliwości partycypacji dla młodzieży powyżej 18 roku życia. Limity wiekowe i wiek usamodzielnienia nie powinny stanowić barier dla partycypacji dzieci, a doświadczenia nielicznych krajów pokazują, że jest to możliwe.

Szansa

Dzieci stanowią ponad 20% populacji UE i jesteśmy, posługując się słowami naszych rodziców i decydentów, przyszłością Europy. Mamy świadomość, że aby być tą przyszłością musimy angażować się możliwie jak najwcześniej i być postrzegani jako kapitał, a nie tylko inwestycja. Wspieranie naszej partycypacji może przynieść szereg korzyści: lepiej przygotowanych oraz gotowych na wnoszenie swojego wkładu obywateli, rozwój kultury partycypacji, a także większe prawdopodobieństwo, że decyzje podjęte z naszym udziałem będą wdrożone i przyniosą efekt.

Kultura partycypacji dzieci może być budowana na wszystkich poziomach: rodziny, szkoły, społeczności lokalnej, na szczeblu krajowym i europejskim. Może to przynieść korzyści zarówno w krótszej, jak i dłuższej perspektywie oraz ukształtować, w istotnym stopniu, kolejny poziom obywatelskiego zaangażowania, zniwelować pewne zagrożenia występujące dzisiaj na szczeblu państwowym i UE, a także kształtować przyszłość w bardziej akceptowalny i zrównoważony sposób.

Często mówi się, że partycypacja jest skomplikowana, droga i trudna do zmierzenia oraz oceny. Szereg dobrych praktyk z różnych krajów UE wskazuje jednak, że partycypacja jest możliwa i trwała, a rozwój cyfrowych technologii oraz rosnący dostęp dzieci do nich mogą ją ułatwiać i wspierać.

Istniejące organizacje pozarządowe działające na szczeblu krajowym jak i społeczności lokalnych, mogą być niezwykle pomocne we wzmacnianiu partycypacji dzieci, identycznie jak wspomagają zaangażowanie dorosłych obywateli w życie społeczne. Struktury dialogu społecznego wypracowane w ciągu ostatnich dekad mogą być udoskonalone, tak aby uwzględniać wymiar dziecięcej partycypacji.

Nasze postulaty

Prosimy o dokładny plan wdrożenia zapisów Konwencji o prawach dziecka, Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej, Zaleceń Parlamentu Europejskiego i Komisji Europejskiej dotyczących partycypacji dzieci. Prosimy o zgodne z harmonogramem wdrożenie zaleceń Raportu Komisji Europejskiej na Temat Partycypacji Dzieci.

Prosimy o wprowadzenie jasnych i prostych mechanizmów monitorowania i oceny partycypacji dzieci, a także regularnych sprawozdań na szczeblu lokalnym, krajowym oraz Unii Europejskiej. Wszelkie raporty na temat praw dziecka powinny zawierać dedykowany rozdział poświęcony partycypacji dzieci, a na poziomie Unii Europejskiej powinien zostać ustanowiony specjalny dzień na uczczenie partycypacji dzieci.

Prosimy o wspieranie partycypacji dzieci poprzez dedykowane programy, poczynwszy od programów szkolnych mających na celu edukowanie dzieci o ich prawie do partycypacji, a także rozwijanie ich umiejętności w tym zakresie. Programy te powinny być uzupełnione inicjatywami budującymi umiejętności

rodziców i opiekunów angażowania ich własnych dzieci. Równocześnie, na poziomie lokalnym należy zainicjować programy zmierzające do włączenia dzieci w procesy konsultacji. Na szczeblu krajowym przestrzeń do partycypacji dzieci powinna być wygospodarowana w przypadku wszelkich procesów konsultacyjnych i podejmowania decyzji, które teraz zarezerwowane są dla dorosłych. Krajowe parlamenty powinny zastanowić się nad wprowadzeniem realnych mechanizmów konsultacji z dziećmi, zwłaszcza w przypadku stanowienia prawa, które ich dotyczy.

Prosimy, aby partycypacja dzieci stała się horyzontalną zasadą kierującą inwestycjami z Funduszy Strukturalnych i Spójności Unii Europejskiej. Hasło „Nic o dzieciach bez uczestnictwa dzieci” powinno być zasadą, która pozwoli na wykorzystanie środków finansowych UE na rozpoczęcie nowych i innowacyjnych sposobów angażowania dzieci na wszystkich szczeblach prac nad programami i monitorowania wyników tego zaangażowania.

Prosimy o wspieranie powstawania różnych platform partycypacji dzieci i forów na szczeblu krajowym i UE w celu informowania najmłodszych o decyzjach politycznych oraz możliwościach istniejących w ramach rozmaitych krajowych oraz międzynarodowych programów i projektów, ale też jako mechanizmów pozyskiwania i analizowania opinii dzieci na różne tematy.

Prosimy o wsparcie dla społeczeństwa obywatelskiego na szczeblu krajowym i UE, aby mogło ono podtrzymywać, kierować i monitorować partycypację dzieci. Powinny zostać opracowane rozwiązania prawne dotyczące zaangażowania dzieci w prace organizacji pozarządowych jako formę partycypacji najmłodszego pokolenia.

Wyrażamy uznanie dla wszystkich władz na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym i unijnym, które chcą poznać naszą opinię, jednak pragniemy, aby stało się to częścią zinstytucjonalizowanego, ciągłego i istotnego procesu, który traktuje z poszanowaniem oraz chroni nasze prawa i wartości, a także wykorzystuje nasz wkład. Jesteśmy czymś więcej niż naszą sporadyczną obecnością na wydarzeniach publicznych, czy ładnymi fotografiami, na których uśmiechamy się wraz z decydentami. Często, kiedy dzieci są angażowane w jakieś przedsięwzięcia nie otrzymują wystarczających informacji z wyprzedzeniem, ani informacji zwrotnej na temat rezultatów jakie wniosło ich uczestnictwo.

Nasze zaangażowanie

Obecne pokolenie dzieci, które już pokazało swoje umiejętności analizowania palących, bieżących problemów (Greta Thunberg, #NeverAgainMarch, wyniki kampanii Europe We Want i popularność platformy U-Report), może dać od siebie nie tylko szczerość, kreatywność, zdrowy rozsądek, doświadczenie i wnikliwe spojrzenie, ale także obiektywny i niezależny wkład. Jako dzieci i przyszli dorośli troszczymy się o kształt przyszłości w naszych krajach i UE, dlatego chcemy mieć na nią pozytywny wpływ.

Jesteśmy otwarci na wszelkie formy partycypacji oferowane na każdym szczeblu, a doświadczenia z grupą zaangażowaną w ten proces dowodzą, że jesteśmy w stanie wnieść wkład w debatę publiczną zarówno na poziomie lokalnym, krajowym jak i unijnym. Stworzenie przestrzeni i kultury partycypacji dzieci pozwoli

nam dokonać istotnej zmiany w dialogu międzypokoleniowym, umożliwi synergię pomiędzy pokoleniami, stworzy możliwości uczenia się od siebie nawzajem i przekształci tzw. „konflikt” pokoleń w międzypokoleniowy most.

Opowiadamy się za partycypacją, która będzie, zarówno dla rodzin jak i całych społeczności, formą częściowego zwrotu z inwestycji w nas poczynionych.

Opowiadamy się za partycypacją, ponieważ wierzymy, że jest to jeden ze sposobów uczynienia nas lepszymi obywatelami Europy w lepszej Europie.

